

Кулина О. В.

Національний університет «Львівська політехніка»

ХАРАКТЕРИСТИКИ СИНТАКСИЧНИХ СТРУКТУР КОМПЛЕМЕНТАЦІЇ В ЗАПОВІТАХ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОВІТІВ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ)

Правовий дискурс є важливим складником інституційного дискурсу, який слугує для врегулювання судових, адміністративних і побутових відносин. Заповідальний дискурс як підтип правового в Англії має виразні особливості та реалізується в низці жанрів. Основним жанром у цьому типі дискурсу є заповіт. Заповіт визначаємо як повторювану мовленнєву дію, що генерує типове мовне оформлення вмісту для задоволення соціально зумовлених потреб заповідача в ситуації заповідання. Увагу зосереджено на непередикативних синтаксичних структурах комплементациї. У статті проаналізовано синтаксичні структури комплементациї в заповітах, укладених в Англії в середині ХІХ – на початку ХХІ століття. Такі структури поділяють на структури, де комплементом є додаток, структури змішаного типу, структури з дієслівним, адвербіальним і суб'єктним комплементами. У заповітах розрізняємо простий тип комплементациї та змішаний. Змішаний тип комплементациї складається із двох елементів, які обидва є додатками, додатком і адвербіальним комплементом або складним комплементом. Визначення відповідних конститuentів структур комплементациї та відношень між ними визначає обов'язковість або факультативність кожного з елементів висловлення для структурної та семантичної цілісності речення. Найуживанішою структурою комплементациї в англійських заповітах є структура, де комплементом є додаток. Другою за чисельністю є комплементация змішаного типу. Ця структура передає головний зміст документа: ЗАПОВІДАЮ → ЩО → КОМУ. Наприклад: “I give and devise to my son John the two houses in Back Lane Newton” (John Wild, 1871 рік). Дієслова “give”, “bequeath” та “devise” комплементуються найчастіше й утворюють біномні конструкції.

Ключові слова: заповідальний дискурс, заповіт, непередикативна синтаксична структура, синтаксична структура комплементациї, комплемент.

Постановка проблеми. Вивчення мови в дії є одним з основоположних принципів сучасного мовознавства. Сьогодні актуальним вважають поглиблення розуміння тієї системи понять, яка визначає основні параметри соціально зумовленої комунікації. Вербальне спілкування як тип людської діяльності, з одного боку, несе в собі особистісний потенціал, ґрунтується на людському (суб'єктивному) чиннику, з іншого – формується під впливом культури соціуму та соціальних конвенцій про мовленнєву поведінку в конкретній ситуації. Соціальні інститути породжують різні типи інституційного дискурсу, які втілюються в повторюваних функціонально-смыслових едностях системно організованих знаків. Аналіз англійських заповітів засвідчив, що особливу роль у них відіграють ситуативний і культурний контексти, які зумовлюють композицію тексту та його лексичне наповнення. Особливістю лексичного наповнення заповітів є непередикативні синтаксичні структури: синтаксичні структури модифікації,

синтаксичні структури комплементациї та синтаксичні структури координації [2, с. 63–66]. Структура комплементациї передає головний зміст заповіту: ЗАПОВІДАЮ → ЩО → (КОМУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Синтаксична категорійність охоплює коло категорійних функцій, що проєктовані мовними формами та залежать від загальної системи мови з урахуванням загальної тенденції до значеннєвої взаємодії її одиниць, до формалізації семантики у слові, у сполученні слів (конструкції) і між одиницями-конструкціями [3, с. 77]. М. Мірченко зазначив, що в сучасному мовознавстві виділяють низку рівнів синтаксичної структури:

1) синтаксична поверхнева структура, що постає у вигляді дистрибутивної моделі і становить з'єднання слів за особливими внутрішніми законами такого з'єднання;

2) рівень другого порядку виявляє взаємні синтаксичні зв'язки, що їх реалізує відповідна модель на основі безпосередніх складників такої моделі;

3) третій рівень глибинної структури розкриває семантичні відношення між компонентами самої моделі та передбачає відношення компонентів цієї моделі до інших моделей, що виявляються у трансформаційно-породжуваних процесах;

4) максимально глибинний рівень, суто семантичний, що охоплює значеннєві, логічні, стосунки та транспонується в реченнєві моделі інших мов, виявляє себе в семантико-інформативному аспекті [3, с. 77–78].

Не існує єдиного підходу для тлумачення синтаксичних структур. У. Френсіс уперше ввів це поняття, розробив теорію синтаксичних структур і виділив чотири основні типи, як-от: предикативна структура, структура комплементів, структура модифікації та структура координації [7, с. 298]. Серед вітчизняних науковців цією проблематикою цікавився А. Корсаков. Поняття «синтаксична структура» він застосував до аналізу простого речення сучасної англійської мови [1, с. 19]. Структуру комплементів він трактував як «завершення» семантики дієслова, що дає змогу вирішити проблему меж присудка. Науковець зауважив, що межі присудка визначаються семантико-синтаксичними межами комплементів і виділив чотири типи комплементів у структурах комплементів: об'єктивний, суб'єктивний, дієслівний і адвербіальний [1, с. 28]. Структури модифікації він назвав *верховими (headed)* або *ендоцентричними (endocentric)*, а головний компонент такої структури відповідно може бути підметом, додатком чи предикативом [1, с. 33]. Структури координації утворюють дві чи більше синтаксично ідентичні чи подібні компоненти [1, с. 34]. О. Хромченко влучно наголосив, що А. Корсаков переконливо побудував єднальну ланку між синтаксичною структурою та реченням, члени якого є компонентами синтаксичних структур предикації, комплементів та модифікації [6, с. 131]. О. Образцова вважає, що А. Корсаков розробив оригінальну синтаксичну теорію, яка довела свою життєздатність під час дослідження явищ не лише англійської мови, але й низки інших мов [4, с. 33]. Визначення відповідних конститuentів структур модифікації, комплементів, координації та предикації і відношень між такими конститuentами дає змогу однозначно виявляти обов'язковість або факультативність кожного з елементів висловлення для структурної та семантичної цілісності речення [4, с. 34].

Постановка завдання. *Мета* цього дослідження – описати характеристики структур комплементів, які є чисельними в англійських запо-

вітах. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

1. Узагальнити та систематизувати погляди мовознавців стосовно структур комплементів.

2. Проаналізувати основні характеристики цих структур в англійських заповітах зазначеного періоду.

Об'єктом дослідження є жанр заповіту як соціокомунікативний феномен.

Предметом вивчення є синтаксичні структури комплементів, притаманні цьому жанру.

Матеріалом дослідження слугували 400 текстів англійських заповітів, написаних у 1837–2015 рр. (загальним обсягом 525 023 слів). Заповіти, укладені до 1858 р., було отримано з Національного архіву Великої Британії (<http://www.nationalarchive.gov.uk>). Заповіти, укладені після 1858 р., було взято з урядового сайту Об'єднаного Королівства Великої Британії (<http://www.gov.uk/search-wills>) та низки інших вебсайтів (<http://www.langhaminrutland.org.uk/wills&inventories/19thc-wills.pdf>, <http://www.sro.wa.gov.au/archive-collection/exhibitions-online/soldiers-wills-first-world-war> та <http://www.ancestry.com>). У 1837 р. парламент Сполученого Королівства ухвалив Закон про заповіти (Wills Act), за яким кожна повнолітня особа може заповідати своє майно спадкоємцям, відповідно оформивши та засвідчивши документ. Положення цього Закону дотепер чинні на території Англії та Уельсу [8].

Виклад основного матеріалу. Аналіз заповітів допоміг виокремити непередикативні синтаксичні структури, які характерні для жанру заповіту.

Структури комплементів передбачають поєднання дієслова та його комплементів (V + C), який виражений словом або словосполученням, що уточнює або доповнює семантику дієслова. Типологія комплементів охоплює суб'єктивний (Cs), об'єктивний (Co), дієслівний (Cv) і адвербіальний (Cadv). Розрізняють простий тип комплементів та змішаний. Змішаний тип комплементів складається із двох елементів, які є обидва додатками, додатком і адвербіальним комплементом або складним комплементом [1, с. 28–33]. У заповітах найчастіше наявні комплементи таких типів:

1) V + Co.

Об'єктивний комплемент відповідає терміну «додаток». Традиційна граматики стверджує, що додаток не є частиною присудка, завжди розглядається як другорядний член речення, який називає об'єкт (суб'єкт), на який спрямована дія, названа значеннєвим дієсловом [4, с. 35].

I revoke all other Wills (Alice Lewis, 1881 p.);
I give devise and bequeath all my real and all other my personal estate unto my nephew James Wood (Mary Spragg, 1866 p.);

I give the following specific legacies to my niece Margaret Blackshow (Mary Spragg, 1866 p.);

I give and devise to my son John the two houses (John Wild, 1871 p.);

I bequeath to my daughter Eliza the legacy or sum of fifty pounds (John Wild, 1871 p.);

I give and bequeath to my sister Ellen Dutton my rocking chair (Esther Owen, 1879 p.);

I give ten pounds to my brother Mark Frederick James (George Reginald James, 1916 p.);

2) V + Cv.

Дієслівний комплемент найчастіше розглядають як частину складеного присудка. Особово-дієслівним конститuentом постає дієслово (допоміжне, модальне або фазисне). О. Образцова зазначила, що фазисне дієслово вказує на початок, продовження або кінець дії, названої інфінітивною (для англійської мови також герундіальною) формою основного дієслова [5, с. 11]. Неособова форма основного дієслова є дієслівним комплементом.

Такі структури відображено в зазначених прикладах:

I shall or may be possessed at my decease or over which I have or shall have any power of appointment or disposition by will (James Beckett, 1854 p.);

In case my said daughter Eliza shall survive my said son William then I give <...> (George Wilde, 1857 p.);

<...> the whole of my estate, effects and everything that I can by law give or dispose of (Thomas Henry Eddy, 1914 p.);

I wish that afl my belongings may be given to Miss Lucy Wynniatt (William Ewington, 1914 p.).

Така структура комплементу Vmodal + Cv є найпоширенішою.

Рідше у заповітах трапляється структура комплементу дієслова інфінітивом (V + Cvto inf) або герундієм (V + Cving):

I beg to thank my brother for accepting the post of Executors and for the trouble that will be given in seeing it though (George Edward Fowler, 1915 p.).

3) V + Cs.

Суб'єктний комплемент традиційно ототожнюють з «іменною частиною присудка», чи «предикативом». Належність цього елемента до структури складеного іменного присудка, отже, і до структури комплементу, не піддається сумніву. В особовій формі виступають дієслова-зв'язки, які втратили частину свого лексичного значення, тому стали несамостійними. О. Образцова зазначає, що традиційна граматики відкидає можливість

наявності лексичної семантики в дієслова-зв'язки, стверджуючи, що проявляється така семантика тільки в поєднанні з наступним іменником/прикметником/займенником – предикативом (іменною частиною присудка) [4, с. 35]. Нижче подаємо приклади суб'єктної комплементу в заповітах:

This is the Last Will and Testament of me Alice Lewis (Alice Lewis, 1881 p.);

This is the last Will and Testament of me Raymond Edward Knight (Raymond Edward Knight, 1916 p.);

This is the last will and testament of me Sue Smith (Sue Smith, 2006 p.).

Така комплементу наявна в усіх заповітах, які починаються з *this*.

4) V + Cadv.

Адвербіальний комплемент вважають найскладнішим елементом з погляду виявлення належності його до структури комплементу [4, с. 36]. Пропонуємо такі приклади:

In the first place I direct my debts funeral and testamentary expenses to be paid as soon as can be after my death (Mary Yearsley, 1837 p.);

<...> they further made oath that the personal estate and effects of the Testator within the archdeaconry of Chester were under the value of ten pounds (John Wright, 1849 p.);

I give them full power to act as they think best in winding up my estate (Gertrude Whetstone, 1917 p.).

Найуживанішою структурою комплементу в англійських заповітах є структура, де комплементом є додаток. Вона налічує 2 393 одиниці (26,5%). Другою за чисельністю є комплементу змішаного типу – 2 231 (24,6%). Ця структура передає головний зміст документа: ЗАПОВІДАЮ → ЩО → КОМУ. Дієслова *give*, *bequeath* та *devise* комплементуються найчастіше. Структури комплементу з дієслівним комплементом – 2 002 (22,1%), адвербіальним комплементом – 1 986 (22%), суб'єктним комплементом – 432 (4,8%). Загальна кількість структур комплементу в англійських заповітах налічує 9 044 одиниць.

Висновки і пропозиції. Найважливішою структурою комплементу в англійських заповітах є структура, де комплементом є додаток. Ця структура передає головний зміст документа: ЗАПОВІДАЮ → ЩО → КОМУ. Ця структура є ключовою для заповіту. Дієслова *give*, *bequeath* та *devise* комплементуються найчастіше. Також в англійських заповітах наявні структури комплементу з дієслівним комплементом, адвербіальним комплементом та суб'єктним комплементом.

Пропоноване дослідження орієнтує на подальший розгляд синтаксичних структур комплементу та виокремлення їхніх особливостей у різних жанрах інституційного дискурсу на матеріалі різних мов.

Список літератури:

1. Корсаков А. Лексическое и грамматическое содержание и употребление глагола “have” в английском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Одеса, 2013. 237 с.
2. Кулина О. Синтаксичні структури модифікації в англійському заповідальному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2018. Вип. 20. Т. 2. С. 63–66.
3. Мірченко М. Структура синтаксичних категорій. 2-ге вид., перероб. Луцьк : Вежа, 2004. 393 с.
4. Образцова О. Лінійна організація висловлення в англійській, російській та українській мовах : монографія. Харків : Бурун Книга, 2012. 384 с.
5. Образцова О., Образцова О. Обов’язковість компонентів синтаксичних структур предикації та комплементативності для структури речення: семантичний та когнітивний аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2010. № 1. С. 10–16.
6. Хромченко О. Дискриптивно-когнітивні особливості структури модифікації. *Південний архів* : збірник наукових праць. Херсон, 2016. Вип. LXIX. С. 131–136.
7. Fransis W. Nelson. The structure of American English. New York : The Ronald Press Company, 1858. 614 p.
8. Wills Act 1837. URL: http://www.nzlii.org/nz/legis/consol_act/wa1837121.pdf (дата звернення: 04.05.2016).

Kulyna O. V. FEATURES OF SYNTACTIC STRUCTURES OF COMPLEMENTATION IN LAST WILLS AND TESTAMENTS (BASED ON ENGLISH LAST WILLS AND TESTAMENTS OF THE MID XIX – EARLY XXI CENTURY)

Legal discourse is an important component of institutional discourse that serves to regulate judicial, administrative and family relationships. In England testamentary discourse as a subtype of legal discourse has its distinct features and is implemented in a number of genres. Last Will and Testament is the main genre in this type of discourse. Last Will and Testament is defined as a repetitive speech act, which generates a typical linguistic layout of the content to meet the communicative needs of a testator on the issue of the inheritance of property and money after his/her death in the situation of the bequest. The research focuses on the study of non-predicative syntactic structures of complementation. The article analyses the syntactic structures of complementation in the Last Will and Testament written in England in the mid XIX – early XXI century. In these structures we often have complements of the following types: objective complement, verbal complement, subjective complement and adverbial complement. There are two types of complementation (a simple and a mixed). A mixed type of complementation consists of two components both of which are objects, an object and an adverbial component or a complex component. Determining the constituents of the structures of complementation and the relationship between them shows the obligation or electiveness of each of the utterance constituent for the structural and semantic integrity of the sentence. The most common structure of complementation in English Last Wills and Testaments is the structure in which an object is a complement. Complementation of a mixed type is the second largest in the wills. This structure bears the main content of a will: I BEQUEATH → SOMETHING → TO SOMEBODY. For example: “ I give and devise to my son John the two houses in Back Lane Newton” (John Wild, 1871). Verbs “give”, “bequeath”, “devise” are complemented the most and form binominal constructions.

Key words: testamentary discourse, non-predicative syntactic structure, Last Will and Testament, syntactic structure of complementation, complement.